

SUKUPUOLEN HAURAUUS JA HAAVOITTAVUUS

Tieteellisen lehden toimittaminen tarjoaa aitiopaikan tieteenalan aikalaieskusteluihin. On jännittävää huomata miten tutkijat käsittelevät samantyyppisiä, kulloisenkin yhteiskunnallisen kontekstin virittämiä kysymyksiä. Vuoden 2013 ensimmäisen Nais-tutkimus–Kvinnoforskning -lehden tekstit pohtivat sukupuolen yksilöllistämisen trendejä ja epävarmuuden, haurauden, häpeän ja haavoittuvuuden teemoja.

Maailmanmeno on muuttanut sukupuolen järjestymisen logiikkoja enemmän kuin uskoimmekaan. *Voimaantuminen* tai *valtaistaminen* ovat edelleen feminismin iskusanoja, mutta niiden positiivinen eetos on muuttunut vaikeaksi niellä, jos ne johtavat politiikkaan, jossa vaaditaan kaikkia olemaan vahvoja, ja jossa ennestään asemastaan varmat saavat voimaantumaa haavoittuvammassa asemassa olevien kustannuksella.

Eeva Jokinen tarkastelee artikkelissaan prekaarin käsitettä ja sukupuolta ajassa, jossa jokaisen kuuluu kohdata haasteensa yksin ja uljaana, ilman tapojen tai tutun yhteisön ja sen sukupuolikulttuurin tukea. Hän toteaa, että ”[u]usi talous epäilemättä rikkoo sitä performatiivisuuden logiikkaa, jolla sukupuoli toimii normien, voimaansaattamisen ja vaikutelman antamisen kehässä, jossa sukupuolen jatkuvuus syntyy arkisista, ruumiillistuneista tavoista. Posfordismi ylipäättään ei pidä tavoista.” Tällä hetkellä on mahdotonta sanoa, mitä tilalle on kehkeytymässä. Selvää kuitenkin on, että ”[n]ykyinen tilanne, jossa yhdistellään kilpailukyky politiikkaa tasa-arvon hyvinvointipolitiikkaan, johtaa ainakin paikoitellen naisten kannalta julmaan hyvinvointivaltioon.” Tapa, jolla sukupuoli yhteiskunnallisena valtasuhteena yksilöllistää meidät, tekee hankalaksi pääsyn sukupuoleen kollektiivisena resurssina. Siten myös eriarvoisuudesta ja epätasa-arvosta tulee selviytyä yksilönä. Samalla käy todeksi se, että suku-

puoleen liittyvästä haavoittavuuden logiikasta on yhä hankalampi puhua ja siihen on yhä vaikeampi puuttua.

Sukupuolen haavojen yksilöllisen kantamisen teemasta jatkaa Mari Käyhkö, joka analysoi naisten yliopistoon hakeutumista luokan näkökulmasta. Käyhkö konkretisoi sitä, missä tuntuu, kun luokan ja sukupuolen taistelut eletään oman pään sisällä. Tasa-arvoisena pidetyssä suomalaisessa yhteiskunnassa ääneen lausutulle sukupuoleen ja luokkaan liittyvälle heikkoudelle on kovin vähän tilaa. Sukupuolen osalta aika ajoi ohi? Postfeminismin aikakaudella kaikki on mahdollista, ja kenä naisena valittaa, on turhan ruikuttuja. Nykyisin on parempi olla huolissaan miehistä. Luokan uusi aika ei ole vielä tullut. Yhden suuren keskiluokan muisto elää vahvana. Yhteiskunnalliseen keskusteluun ja tutkimukseen luokka on kuitenkin vahvasti palaamassa. Sitä kerrotaan ja sitä analysoidaan suhteessa omaan kokemukseen ja elämänpäiriin.

Käyhkö nostaa esiin koulutuksellisen tasa-arvon kannalta tärkeän huomion. Alueellisesti kattavalla yliopistoverkostolla ei ole vain alueellisia eroja tasaava vaikutus, vaan ”pienien matalan statuksen yliopistojen” hengissä pitäminen on luonut mahdollisuuksia hänen tutkimilleen työläistyöille. Ne ovat paikkoja, joihin sovitautuminen on helpompaa muillekin opiskelijoille, joiden tausta ei rohkaise akateemiselle uralle. Julma tiede- ja yliopistopolitiikka havittelee kuitenkin huipuja ja tukee eliitin koulutusta.

Haavoittavuuden teemassa liikutaan myös tämän numeron kahdessa Ikkuna-tekstissä, joista ensimmäisessä Niina Vuolajärvi tarkastelee prostituutiopolitiikan ja feministisen liikkeen välistä suhdetta. Vuolajärvi ravistelee sukupuolentutkijoita ja feministejä miettimään, kenen lähtökohdista feminististä prostituutiopolitiikkaa tehdään ja minkälaisia solidaarisuuksia ja ulossulkemisia politiikalla

rakennetaan. Kiista prostituuttipolitiikasta jakaa yhä feministejä kuten se jakoi jo nais-asialiikkeen alkuaikoinakin. Siksi Suomen Naistutkimuksen Seura katsoo, ettei se voi asettua sen paremmin seksin oston kieltoa puoltamaan kuin vastustamaankaan. Sen sijaan seura – ja Naistutkimus–Kvinnoforskning -lehti – toivovat jatkoa keskustelulle. Vuolajärvi tarjoaa tähän aineksia ja korostaa seksin myyjien haavoittuvuutta.

Marianne Liljeström puolestaan nostaa esiin vuoden 2012 Naistutkimuspäivien puheenvuoroon pohjautuvassa kirjoituksessaan, miten yliopistojen arviointijärjestelmät voivat haavoittaa tai vahvistaa opetusta, tässä tapauksessa sukupuolentutkimusta.

Ei erityisen hauras, mutta haavoittuva on Naistutkimus–Kvinnoforskning -lehtikin. Olemme sekä tutkijoina että päätoimittajina seuranneet huolissamme nykyistä tiedepolitiikkaa ja sen seurauksia suomalaiselle tieteelliselle keskustelulle ja erityisesti tieteellisille lehdille. Teemme hartiavoimin töitä, jotta sukupuolta koskeva kotimaisilla kielillä

käyty tieteellinen keskustelu säilyisi elinvoimaisena. Tässä tarvitsemme kuitenkin teidän apuanne! Tieteellinen lehti elää lukijoistaan, mutta erityisesti kirjoittajistaan.

Nyt on myös harvinainen tilaisuus tarjota sekä punnittua tutkimusta että villimpiä visioita, sillä lehdessä on avoinna kaksi kirjoituskutsua. Naistutkimus–Kvinnoforskning juhlii tänä vuonna 25-vuotista taivaltaan ja sen kunniaksi julkaistaan erikoisnumero 4/2013. Tähän numeroon lehti kutsuu kirjoittamaan Ikkunat-osioon sukupuolentutkimuksen tulevaisuuteen tähyäviä vapaamuotoisia, poleemisia, kokemuksellisia, henkilökohtaisia ja asiantunteuksellisia juttuja. Lehti 1/2014 puolestaan keskittyy sukupuolihistoriaan. Teemanumeroon kutsutaan artikkeleja, katsauksia, puheenvuoroja ja kirja-arvioita, joissa tarkastellaan sukupuolen tutkimiseen liittyviä kysymyksiä historiatieteiden alalla.

Joensuussa ja Tampereella 14.2.2013
Jaana Vuori & Hanna Ojala